

Slovensku pristupuje aj opevnenie zámku vo Zvolene, realizované medzi rokmi 1490–1510 spolu s úpravami interiéru.²⁵ Tvarove najbohatšími detailmi prístavby sú sedlové portály s pravouhlým prekladom prútov vyrastajúcich zo šraubovitých diamantovaných pätiok. Stavebné zmeny ohradu, zamerané v prvom rade na zdokonalenie obrannej funkcie kráľovského obydlia, mohli byť prácou dielne tesne spojenou s vtedajšou stavitelskou činnosťou v Banskej Bystrici, na čo upozorňuje aj empora zvolenského farského kostola so štvorcípmi hviezdicami podobnými sásovskej lodi a objímavými pätkami totožnými s bystrickou sakristiou.

Hospodárska orientácia slovenských banských miest na finančné styky najmä so švábskymi a bavorskými mestami (jej dôsledkom bol napr. od roku 1496 tridsaťročný thurzovsko-fuggerovský nájom banskobystrických medených baní) musela mať svoje dôsledky aj v intenzívnej výtvarnej činnosti konca 15. a začiatku 16. stor. Tunajší stavitelia poznávali dobové umelecké problémy predovšetkým v Podunajsku, kde sa vtedy široko rozvádzali myšlienky nových priestorových a klenbových vzťahov rozpracované už v diele Hansa Stettheimera a u majstrov burghausenského okruhu.²⁶ Pomerne rýchlo akceptovali aj formy, ktoré po roku 1480 vykryštalizovali v dielach švábskych staviteľov Clausa i Niclasa Esselerových, Petra z Koblenzu, Aberlina Jörga, pražského Benedikta Rejta a ktoré v podobe klenbových vzorcov, pretínania rebier v uzloch aj objímavých pätiok nachádzame i na už spomínaných stavbách.

Zatiaľ čo sa západné Slovensko na sklonku 15. stor. nedostalo ďalej ako k opakovaniu názorov už skôr sem tlmočených cez viedenské prostredie, v banských mestách sa na prelome storočí tvorí architektúra reagujúca na pokročilé stredo-európske stupne. Rovnakou cestou, akou prúdili drahé kovy zo stredoslovenských baní do Augsburgu, vracajú sa k nám umelecké poznatky a skúsenosti, ktoré sa často rozšírili i mimo základné okruhy stavitelstva spĺňajúceho program výstavby hlavných slovenských miest. Zo spoločných východiskových vzorov, no inou cestou, ovplyvnenou i zreteľmi stavebníkov, vychádza napr. kostol františkánskeho kostola v Okoličnom z roku 1489.²⁷ Umelecké zásady južného Nemecka a Rakúska sa v ňom ozývajú v u nás azda najčistejšej forme trojloďovej siene s hĺbkovo odstupňovaným

presbytériom, v štíhlych polygónoch pilierov vzpierajúcej štvorcípe hviezdice, čím všetkým presahuje tie stavby, ktoré napriek preberaniu vyspelých tvaroslovných foriem ostávali vo vlastnej priestorovej skladbe obmedzené nedostatkom širšej domácej tvorivej základne. Aj tak však oproti importovanej výlučnosti reholnej stavby Okoličného už sám rozsah stavitelských podujatí na strednom Slovensku bol závažným prínosom. Premena kostolných interiérov na priestory vracajúce sa svojou mierkou a dekoratívnym článkom späť k citovej reakcii človeka, je vo svojich konečných umeleckých dôsledkoch odrazom novej situácie aktivizovania zmyslove pôsobivých vizuálnych zložiek architektonického tvaroslovia. V tomto zmysle sa stredné a súčasne i východné Slovensko vyrovnávalo s výtvarnou atmosférou celej strednej Európy.

18. *Okoličné*, klenba presbytéria kostola františkánskeho kláštora 1489 (foto Šíla, archív SÚPPOP Praha)

